

The experiences of the courts on cases with animal cruelty in Hungary

G. Lorászkó^{1*}
B. Rácz¹
F. Gerencsér²
L. Ózsvári³

1. Állatorvostudományi Egyetem,
Anatómia és Szövettani Tanszék,
H-1078 Budapest, István utca 2.

*e-mail: loraszko.gabor@univet.hu

2. Dr. Gerencsér Ügyvédi Iroda,
Szentendre

3. Állatorvostudományi Egyetem,
Törvényszéki Állatorvostani és
Gazdaságtudományi Tanszék,
Budapest

Bíróságok tapasztalatai az állatkínzás vádjával indult eljárások során Magyarországon

Lorászkó Gábor^{1*}, Rácz Bence¹, Gerencsér Ferenc², Ózsvári László³

ÖSSZEFOGLALÁS

17. éve büntető törvénykönyvi tényállás az állatkínzás, elemei az indokolatlanság és a maradandó egészségkárosodás vagy pusztulás, ill. a különös szenvedés lehetősége. Tizenkét törvényszék engedélyezte a kutatást, 76 bíró válaszolt. 92%-a hozott ítéletet, többségük (63%) egynél több eljárás során, 95%-ban elmarasztaló ítéletet. A felmentések negyedére bűncselekmény, háromnegyedére bizonyítottság hiányában került sor. A nyomozó hatóság általában (64%) feltárta az ügyet, de időnként lényeges (23%), ritkán pedig meghatározó jelentőségű információt (13%) adott a tárgyalási szak. Legnehezebbnek a különös szenvedés és az egészségkárosodás maradandóságának vizsgálatát tartották.

SUMMARY

Background: Animal torture was enacted as a criminal offence 17 years ago in Hungary. The highlighted aspects of the conduct are the lack of justification, the possibility of permanent damage to or demise of the animal and, if special suffering has also occurred, it may be evaluated as an aggravating circumstance.

Objectives: We examined the case law of the courts through this questionnaire survey.

Materials and Methods: Twelve regional courts granted permission for the survey research, and 76 judges filled the questionnaire. 92% of these judges have delivered judgments, the majority of them (63%) in more than one case.

Results and Discussion: In 95% of the cases conviction as default judgment was issued. One quarter of the acquittal decisions were based on the absence of any criminal offence and three quarters of acquittals on lack of proof. In most of the cases, the investigating authority fully revealed the facts (in 64% of the cases), but sometimes relevant information and rarely key information was revealed in the trial phase (in 23% and 13% of the cases, respectively). As a material novelty, a witness appeared who was not present in the investigative phase (51%), somebody modified the previous testimony (31%), or made a confession (10%), or the expert witness changed his/her opinion (8%). There was no need for an expert witness in the procedure (in 24% of the cases) or the expertise provided during the investigative phase was sufficient (in 49% of the cases), or the expert witness that gave written testimony had to be heard orally (in 13% of the cases) or recalled (6%). During the expert witness' oral statement, the examination and proof of the special suffering and permanent nature of the damage to health was considered the most difficult, followed by the issue of the occurrence of death and damage to health, while it was much easier to decide on the issue of justification and to classify the act in the indictment for treatment.

ÁLLATVÉDELEM

Az állatkíznás bűncselekmény tényállásánál a vizsgálandó szempontok: bántalmazás vagy a bánásmód révén valósult-e meg, indokolt volt-e a cselekedet, maradandó egészségkárosodás vagy pusztulás okozására alkalmas volt-e, különös szenvedés bekövetkezett-e, és több állaton valósult-e meg. A gyakran közfelháborodással kísért esetek kapcsán gyakran hallható vélekedés szerint az állatkíznást nem követi kellő büntetés [1–3]. Az érzelmi elkötelezettséget jelzi, hogy akár a több éves, letöltendő szabadságvesztést is enyhének [4] tartják, bár általában a média üdvözli az ilyen döntéseket [5, 6]. Az állatvédelmi szabályozás kialakításában a civil szervezetek és a média meghatározó jelentőségűek, de tudományos kutatás is alátámasztja a jogi eszközrendszer folyamatos fejlesztésének szükségességét [7–12]. A számos területen jogi harmonizációra törekvő Európai Unióban az állatkíznás megítélése igen eltérő [13–15]. Az állatvédelem jelentősége messze túlterjed az állatokkal való érzelmi kapcsolaton, és társadalmat megmozdító hatásán túl gazdasági jelentőséggel is bír [16].

A közfelháborodással kísért esetek kapcsán gyakran hallható vélekedés szerint az állatkíznást nem követi kellő büntetés

A tényállási elemek legpontosabban állatorvosi szakismeretek segítségével véleményezhetők

Hazai bírósági eljárások során bizonyítási nehézség elsősorban a különös szenvedés [17], a maradandó egészségkárosodás és a pusztulás lehetőségénél merült fel [18]. A tényállási elemek legpontosabban állatorvosi szakismeretek segítségével véleményezhetők, ezért a bíróságok állatorvos szakértőket bízhatnak meg állatkíznás vádjával zajló büntetőeljárások során, ha különös szakértelemre tartanak igényt:

A bántalmazás vádja esetén egyes fajoknál a fegyelmezés, tanítás vagy a munkára fogás, mint szokásos hasznosítási forma igényelhet vizsgálatot, míg az állattartás gyakorlatától általánosságban eltávolodó társadalomban a bánásmód véleményezésénél az adott faj tényleges ismerete lényeges szempont.

Az indokoltság általában ezek alapján is véleményezhető, de adott esetben az jogi szakkérdés is lehet.

Az egészségkárosodás megvalósulásának, mértékének, valamint a cselekmény okozta pusztulási lehetőségnek természettudományos vizsgálata és bemutatása.

A különös szenvedés lehetősége kifejezetten állatorvosi ismeretek igénylő kérdés.

Az állatkíznás bűncselekményét csak bíróság állapíthatja meg, így az eljárások leglényegesebb szereplője a bírók, a véleményük meghatározó értékű. Őket megkérdezve tudható meg, hogyan lehetne az ilyen természetű ügyeket még jobban előkészíteni, a bizonyítás szakszerűségét javítani. Vizsgálatunk célja az volt, hogy felmérjük a bíróság tapasztalatait az állatkíznás vádjával indult eljárások során Magyarországon.

A szerzők az állatkíznás bűncselekmény bírósági szakasza során a tényállás bizonyításának részleteit vizsgálták

ANYAG ÉS MÓDSZER

Tizenöt kérdésből álló kérdőívet küldtek ki a Fővárosi és egyes vidéki törvényszékeknek

Tizenöt kérdésből álló kérdőívet állítottunk össze, amellyel az állatkíznás bűncselekmény bírósági szakasza során a tényállás bizonyításának részleteit vizsgáltuk. Kutatási engedély kérelmet adtunk be a törvényszékeknek. A Balassagyarmati, a Debreceni, az Egri, a Fővárosi, a Gyulai, a Kaposvári, a Miskolci, a Nyíregyházi, a Székesfehérvári, a Szekszárdi, a Szolnoki és a Zalaegerszegi Törvényszéktől kaptunk engedélyt, és 2020-ban elküldhettük az adott törvényszéknek a minden azonosító adat nélküli kérdőíveket, amelyeket szintén azonosítók nélkül kitöltött formában kaptunk vissza 76 bírótól. Egyszerű vagy többszörös választ lehetett adni. A tényállási szempontok elbírálásánál az adott elem viszonyíthatósága érdekében a magától értetődően elbírálható esetekre nulla, a körülményesnek találtakra egy, a nehezekre két pontot adva igyekeztünk megbecsülni annak szakmai jelentőségét. A válaszokat Microsoft® Excel® adatbázissá alakítottuk át és dolgoztuk fel.

Összesen 76 bírótól kaptak választ

EREDMÉNYEK ÉS MEGVITATÁS

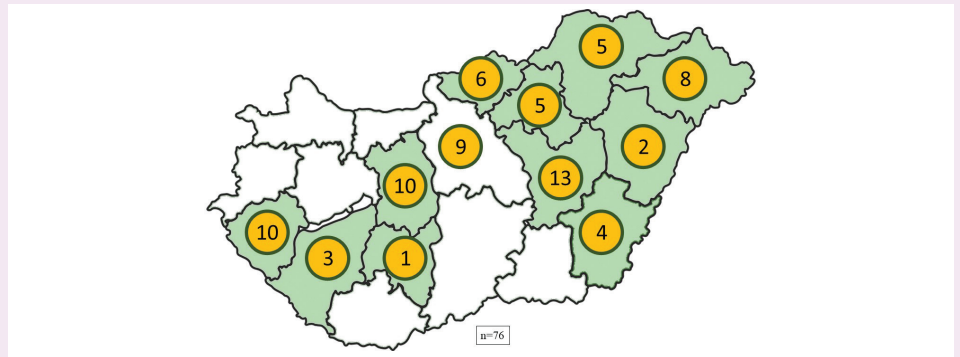
Az állatkínzás vádjával indított büntetőperekkel kapcsolatban a Törvényszékek 60%-ától kaptunk, megyénként 1 és 13 közötti kitöltött kérdőívet. Összesen 76 bíró válaszolt, többségük (63%) egynél több eljárásban vett részt (1. ábra).

A kitöltők (n = 76) 92%-a hozott ítéletet, 95%-ban elmarasztalót, a felmentések negyedére került sor bizonyítottság hiányában. Egyetlen vádlottat (1%) mentettek fel bűncselekmény hiányában (2. ábra).

Az eljárásokban közel kétharmadot tettek ki a kutyákkal kapcsolatos esetek (64%), a fennmaradó egyharmad állatai négy csoportba oszthatók (3. ábra).

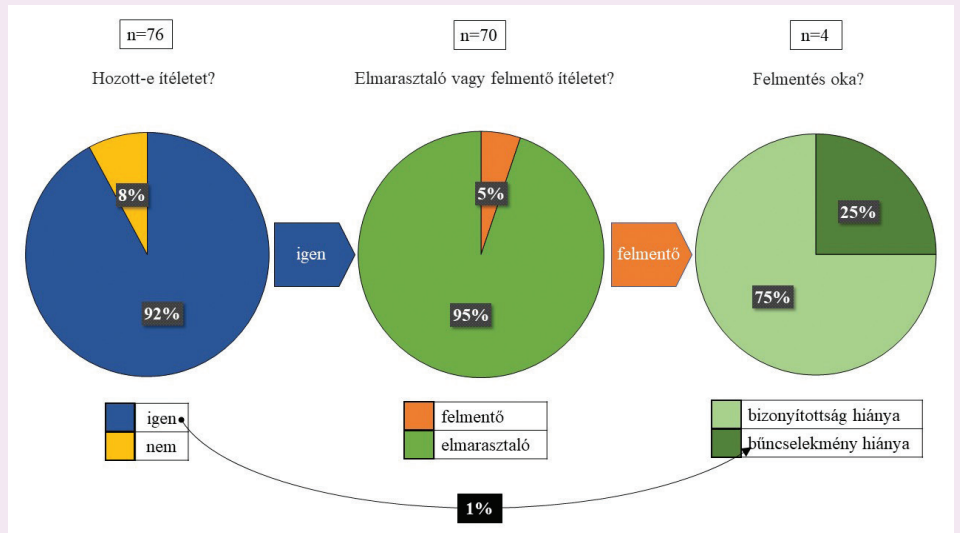
1. ÁBRA. A válaszoló bírók száma törvényszékenként (n = 76)

FIGURE 1. Number of responding judges per regional court (n = 76)

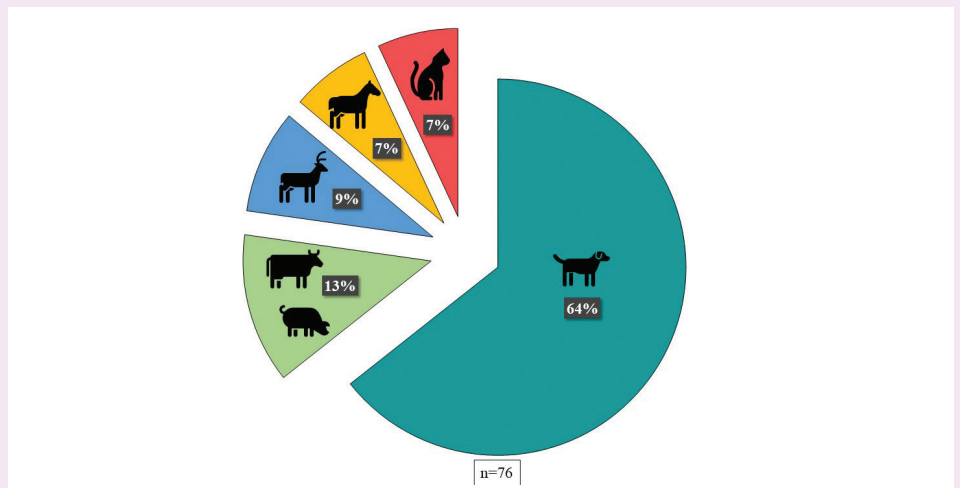
2. ÁBRA. Az ítélethozatal aránya és eredménye, valamint a felmentések okai (n = 76)

FIGURE 2. Share and outcome of convictions and reasons for acquittals (n = 76)

3. ÁBRA. Az állatfajok megoszlása a bánásmóddal elkövetett állatkínzás miatt indított bírósági eljárásokban (n = 76)

FIGURE 3. Distribution of animal species in court proceedings initiated on the grounds of animal torture committed by treatment (n = 76)

Döntő többségében egyértelműek vagy könnyen átláthatóak voltak a vádbeli cselekmények.

Az ügyek közel kétharmadát a nyomozó hatóság teljesen feltárta

A szakértők szóbeli meghallgatásán a különös szenvedés kérdése volt a leghangsúlyosabb

Döntő többségében egyértelműek vagy könnyen átláthatóak voltak a vádbeli cselekmények. A tényállási elemek közül a bánásmódhoz sorolásnál volt legnagyobb arányban egyértelmű az eset, és csak kivételes esetben tartották a bírók nehéz kérdésnek. Leginkább fordított arány az egészségkárosodás maradandóságánál figyelhető meg, ahol legnagyobb részben tartották nehéznek, és legkevésbé egyértelműnek a véleményezést (4. ábra).

A szempontok egymáshoz viszonyított nehézségének megállapításához az egyes esetekhez pontokat rendeltünk, az egyértelmű esetek kivételével, hiszen azok elbírálása nem jelentett nehézséget. A könnyen eldönthetőnek bizonyult vélemény egy nehézségi pontot kapott, a körülményesen elbírált kettőt, a nehéznek talált tényállási elem pedig hármat. A pontok összege az adott szempont bonyolultságával arányos. Legnagyobb pontszámot a különös szenvedés kérdése, legkisebbet a cselekmény indokoltága kapta, vagyis legkönnyebben az utóbbit tudták a bírók eldönteni, ami értelmezhető az adott probléma jelentőségeként is. Tehát az állatorvos szakértők a szakmai vizsgálat, értelmezés és bemutatás során ezeket figyelembe véve növelhetik munkájuk hatékonyságát (5. ábra).

Az ügyek közel kétharmadát a nyomozó hatóság teljesen feltárta, és a bírósági szakban új információ nem keletkezett (64%), meghatározóan lényeges, új körülmény felismerésére ritkán (13%) került sor. Az újdonságot (n = 66) az addig még nem szereplő tanú (51%) megjelenése és a vallomások módosítása jelentette (6. ábra).

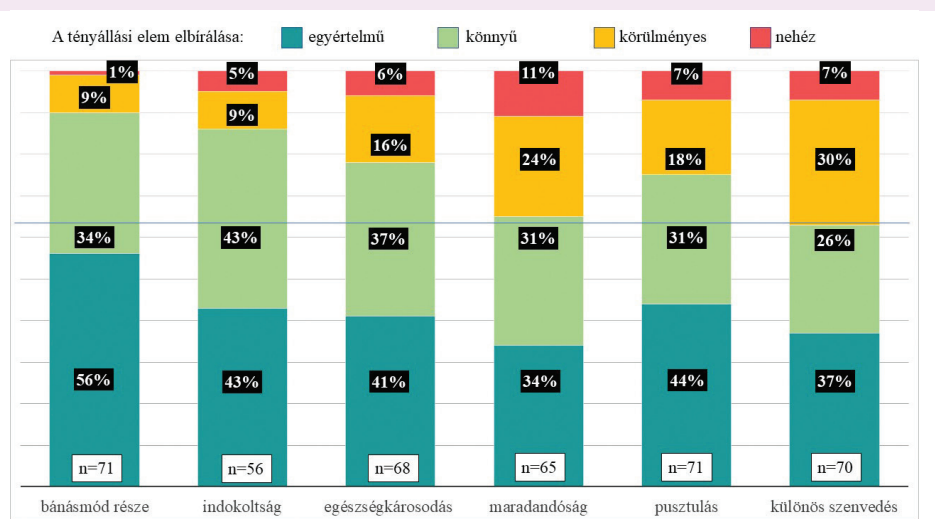
A tárgyalási szakban igazságügyi szakértő bevonására (n = 15) az eljárások negyedénél egyáltalán nem került sor, mert nem volt rá szükség (24%), felénél a nyomozati szak idején készített szakértői vélemény elegendőnek bizonyult (49%). Új szakértőt ritkán (7%) rendeltek ki, amelynek egyik oka volt az első szakértői vélemény nem megfelelése volt (40%) (7. ábra).

A szakértőt személyesen (n = 63) általában nem hallgatták meg (60%), esetleg egyszer (29%), néha többször (11%) is. Ennek célja (n = 28) szóbeli megerősítés (30%), új információk értékelése (35%) vagy a szakvélemény hiányosságainak kiküszöbölése (35%) volt (8. ábra).

A már elkészült szakértői vélemény nem megfelelése a tényállási elemeket eltérő mértékben érintette, leginkább a különös szenvedésre vonatkozott (29%), az egészségkárosodásra (22%), annak maradandóságára (20%) és az állat pusztulásának lehetőségére (22%) közel egyenlő mértékben. A szóbeli meghallgatáson a különös szenvedés kérdése még hangsúlyosabb volt (35%), az állat elpusztulásának (23%) és egészségkárosodásának (17%), valamint annak maradandó volta (18%) kevésbé (9. ábra).

4. ÁBRA. A tényállási szempontok bírói megítélésének nehézsége

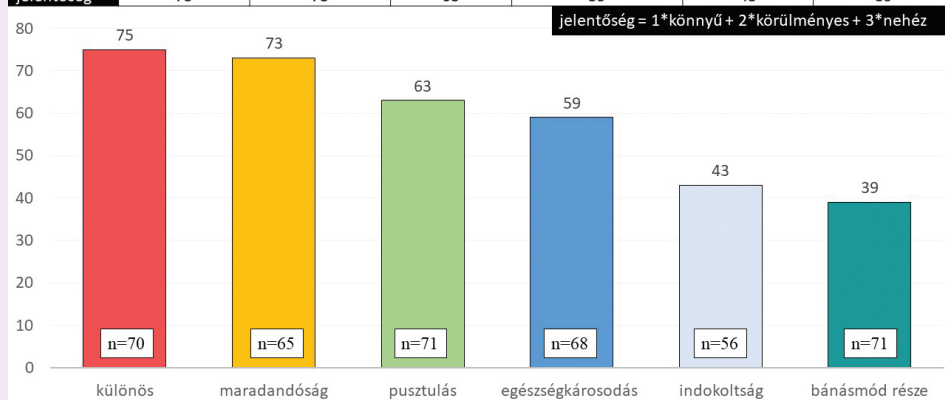
FIGURE 4. Difficulty of judicial assessment of factual aspects

5. ÁBRA. A tényállás szempontjainak jelentősége a bírói véleményezés nehézségén keresztül

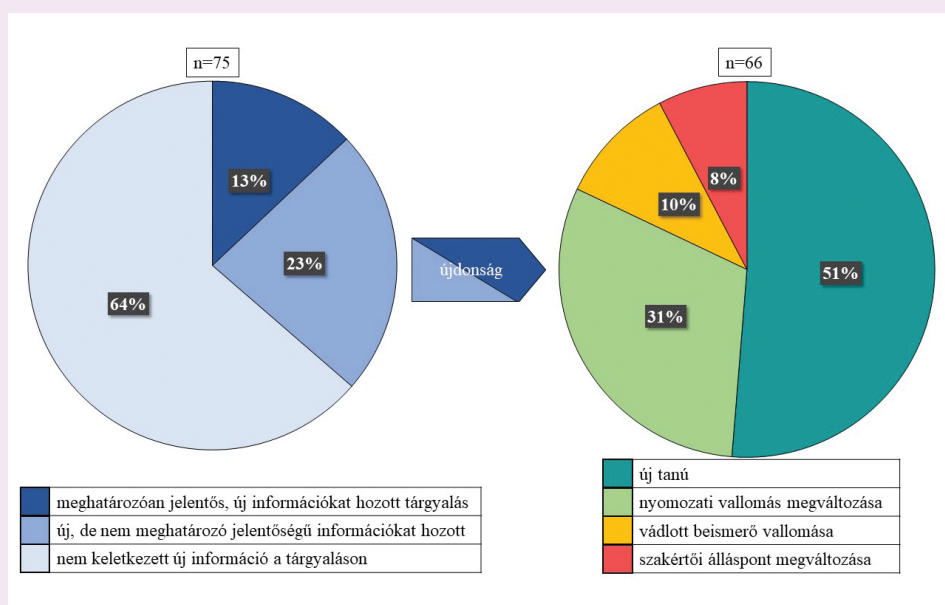
FIGURE 5. Significance of factual considerations through the difficulty of judicial assessment

	különös	maradandóság	pusztulás	egészségkárosodás	indokoltság	bánásmód része
egyértelmű	26	22	31	28	24	40
könnyű	18	20	22	25	24	24
körülményes	21	16	13	11	5	6
nehéz	5	7	5	4	3	1
jelentőség	75	73	63	59	43	39

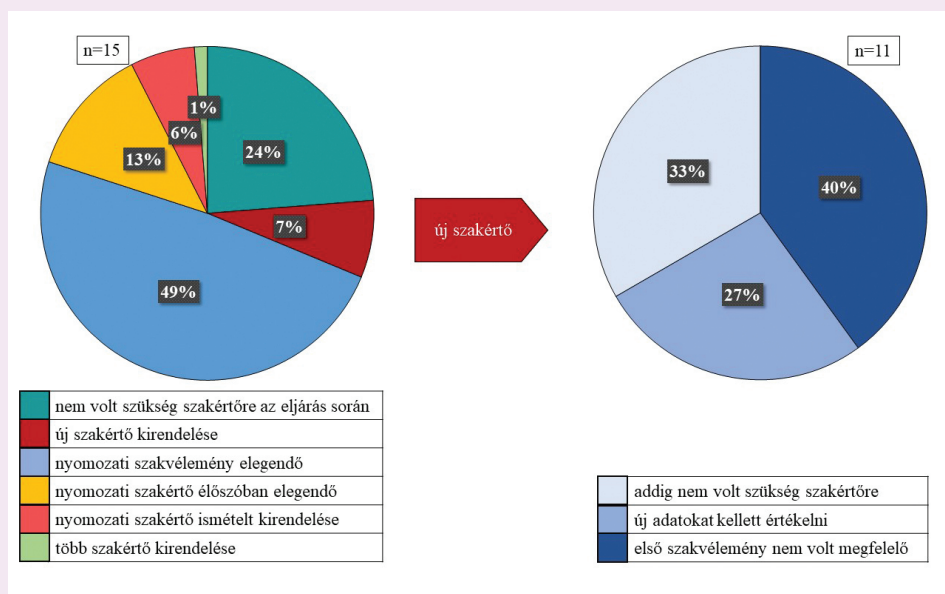
6. ÁBRA. Az ügy tárgyalási szakra előkészítettségének jellegzetességei (n = 75) és a keletkező új információk eredete (n = 66)

FIGURE 6. Characteristics of the preparation of the case for the trial phase (n = 75) and the origin of the new information revealed (n = 66)

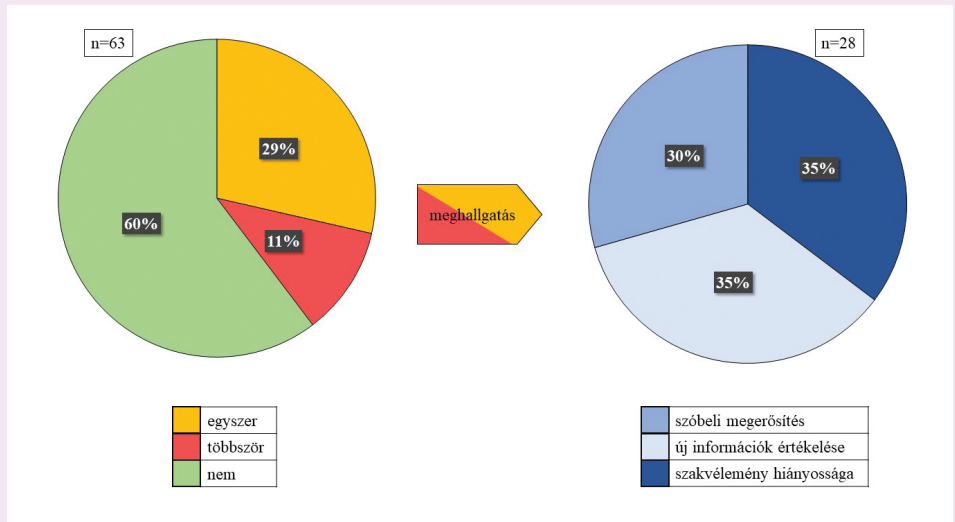
7. ÁBRA. Igazságügyi szakértők részvételi aránya a tárgyalási szakban (n = 15) és az új szakértő bevonásának okai (n = 11)

FIGURE 7. Participation rate of forensic experts in the trial phase (n = 15) and reasons for involving a new expert (n = 11)

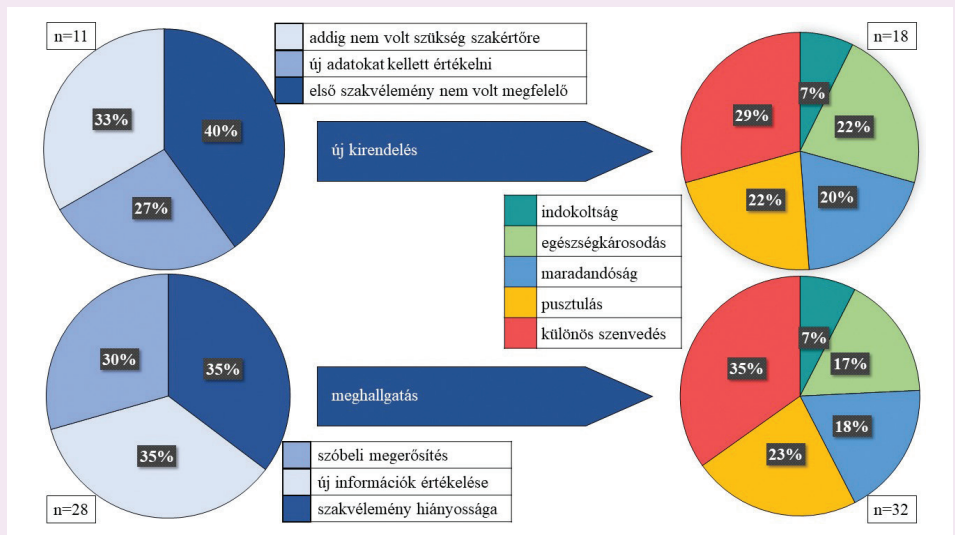
8. ÁBRA. A szakértő személyes meghallgatása (n = 63) és okai (n = 28)

FIGURE 8. Personal hearing of the expert (n = 63) and its reasons (n = 28)

9. ÁBRA. A tényállás szempontjainak jelentősége szakértői vélemény nem megfelelőse esetén új szakértő kirendelésekor és a tényállási elemek fontossága a szóbeli meghallgatás során

FIGURE 9. Significance of the factual aspects in the event of an inadequate expert opinion when appointing a new expert, and importance of the factual elements during the oral hearing

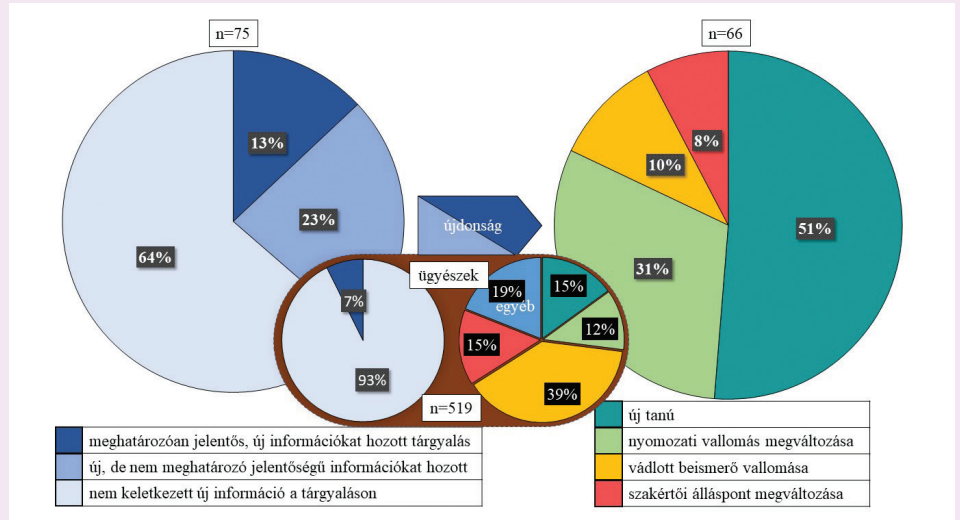
A bánásmóddal elkövetett állatkínzás vádjával bíróság előtt állókat 95%-ban elmarasztalták

A felmérés alapján a bánásmóddal elkövetett állatkínzás vádjával bíróság előtt állókat 95%-ban elmarasztalták, és csak kivételesen mentettek fel vádlottat bűncselekmény hiányában. Az ítéletek arányai szinte pontosan megfelelnek az ügyészek tapasztalatainak [17]. Új szakértő kirendelését a bíróság ritkán (7%) rendelte el. Ennek és a szóbeli meghallgatásoknak is kb. harmadában a szakértői vélemény kifogásolhatósága volt az oka, amely valamennyi tényállási elemet érintette, leghangsúlyosabban a különös szenvedés lehetőségét, és ezt a szempontot volt legnehezebb tisztázni. A nyomozó hatóság a bíróság elé kerülő ügyek többségét maradéktalanul feltárja, és csak ritkán (13%) bukkant fel meghatározóan lényeges információ a tárgyalási szakban, amely többségében a vallomások módosítását jelentette, és ritkán a szakértői álláspont is változott (8%). A bírák közel kétszer akkora arányban (13%) találták lényeges újdonságot hozónak a tárgyalási szakaszt, mint az ügyészek (7%). Amíg az ügyészek számára ez legnagyobb részben (39%) a vádlott beismerő vallomását jelentette, addig annak a bírók csak negyed akkora fontosságot (10%) tulajdonítottak, és a szemükben az új tanúk megjelenése volt kiemelkedő értékű (51%). Ebben az ügyészek harmadekkora (15%), viszont a szakértői vélemény megváltozásában kétszer nagyobb (15%) jelentőséget láttak, mint a bírák (8%). A nyomozati vallomások módosítását a bíróságok háromszor fontosabbnak tartották (31%) az ügy szempontjából, mint az ügyészek (12%) (10. ábra).

A szakértő szóbeli meghallgatásán a tényállási elemek között a bírák és az ügyészek egyaránt (35 és 40%) a különös szenvedést tartották a leghangsúlyosabb kérdésnek, viszont a cselekmény indokoltságát a bírák fele annyira (7%) tekintették a meghallgatás fontos elemének, mint az ügyészek (16%). Az egészségkárosodás maradátságánál pedig fordított volt a helyzet, a bírák kétszer (18%) fontosabb tisztázni való szempontnak tartották, mint az ügyészek (9%) (11. ábra).

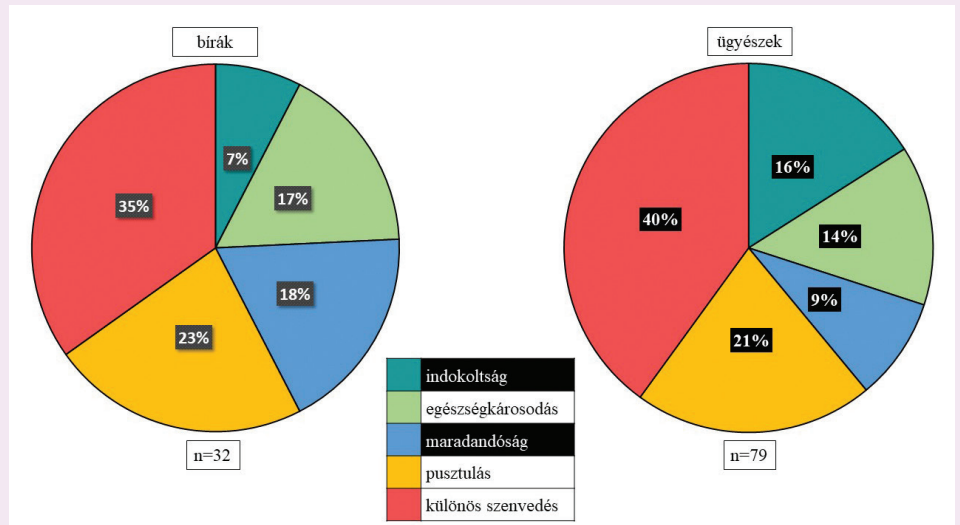
10. ÁBRA. A bírák (nagy kördiagram) és az ügyészek (kis kördiagram, [17]) értékelése a tárgyalási szak újdonságairól

FIGURE 10. Evaluation by judges (large pie chart) and prosecutors (small pie chart [17]) on new information discovered in the trial phase

11. ÁBRA. Tényállási elemek fontossága a szóbeli meghallgatások során a bírák és az ügyészek [17] véleménye szerint

FIGURE 11. The importance of the factual elements during oral hearings in the opinion of judges and prosecutors [17]

KÖVETKEZTETÉSEK

A nyomozó és vádhatóság döntő többségében teljeskörűen felderítette a bíróság elé vitt ügyeket

Kiemelt jelentőséget mind a bírák, mind az ügyészek a különös szenvedés lehetőségének tulajdonítottak

A nyomozó és vádhatóság döntő többségében teljeskörűen felderítette a bíróság elé vitt ügyeket, így a tárgyalási szak legfontosabb új információjának a vádlott beismerő vallomását tartotta, mint a bizonyítás hiányzó eseményét. Ezzel szemben a bírák sokkal nagyobb figyelmet szenteltek az új tanúknak és a megváltoztatott nyomozati vallomásoknak, vagyis a bíróság minden kétség eloszlatására törekedett. Kiemelt jelentőséget mind a bírák, mind az ügyészek a különös szenvedés lehetőségének tulajdonítottak. Új szakértő kirendelésénél és a szóbeli meghallgatások során is ez volt a legjobban vizsgált tényállási elem, összhangban annak szakmai szempontból való értékelési nehézségével. A különös szenvedés megállapítása jelentősen súlyosbíthatja az ítéletet. A kifejezés biológiai tartalmához nem elegendőek az általános ismeretek, mert nem olyan magától

értetődő szakmai tartalmú, mint az állatkínzás tényállásának többi eleme. Indokolt ezért egyrészt az eltérő fajok nagyon különböző biológiai tulajdonságait pontosan figyelembe venni a szakértői munka során, másrészt a kérdésre adott válaszban gondot fordítani a részletes és világos magyarázatra. A szakértői vélemények minőségének növelésével valószínűleg csökkenteni lehetne az új kirendelések és a szóbeli meghallgatások számát, ami az eljárásokat hatékonyabbá tehetné.

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Köszönettel tartozunk FIÁTH ERIKÁNAK és BARANYI ÁGNES ANNÁNAK az adatok feldolgozásához, és BIKÁDI KATALIN JÚLIÁNAK, a Hutýra Ferenc Könyvtár, Levéltár és Múzeum könyvtárosának a megfelelő forma megteremtéséhez nyújtott értékes segítségéért.

IRODALOM

1. Sziládi-Kovács H (2014) Miért kivételesen ritka a szabadságvesztés büntetés az állatkínzás jogkövetkezményeként? Kutyabarát életmód magazin - Együtt mindenhová. https://kutyabarar.hu/kutyabarar_hirek/74701/miert_kivetelesen_ritka_a_szabadsagvesztes_buntetes_az_allatkinzas_jogkovetkezmenyekent/. Accessed 15 May 2021
2. Kalla T (2019) Ezt kapják a világ más országaiban az állatkínzók | MyMirror Magazin. In: <https://mymirror.hu/>. <https://mymirror.hu/ezt-kapjak-a-vilag-mas-orzagaiban-az-allatkinzok/>. Accessed 15 May 2021
3. Magyararancs.hu (2012) Kutyába se veszik. <https://magyararancs.hu/lokal/kutyaba-se-veszik-78638>. Accessed 15 May 2021
4. Nagy G (2017) Két év letöltendő állatkínzásért? <https://arsboni.hu/ket-ev-letoltendo-allatkinzasert/>. Accessed 15 May 2021
5. hvg.hu (2019) Alig szabadult ki a börtönből, újra elítélték az állatkínzó orvvadászt. https://hvg.hu/itthon/20190117_Alig_szabadult_ki_a_bortonbol_ujra_elitelték_az_allatkinzo_orvvadaszt. Accessed 15 May 2021
6. Népszava (2020) Ismét letöltendő börtönt kapott egy állatkínzó. https://nepszava.hu/3095369_ismet-letoltendo-bortont-kapott-egy-allatkinzo. Accessed 15 May 2021
7. Károlyi J (2006) Az állatkínzás szabályozásának fejlődése Magyarországon. Acta Jurid Pol 98:1–25
8. Bárándy G (2010) Az állatkínzás jelene és jövője. Debreceni Jogi Műhely 7:1–13
9. Kánics É (2009) Állatkínzás – jog és közvélemény. Büntetőjogi tanulmányok 10:147–168
10. Vetter S, Ózsvári L, Visnyei L (2010) Az állatkínzás tényállása és az állatvédelmi büntetőrendszer a megelőzés tükrében. Magy Állatorvosok Lapja 132:489–496
11. Metzger S (2010) Az állatkínzás bűncselekmény kérdései. Act Sci Soc 59–69
12. Vetter S (2020) Az állatkínzás szabályozása gazdasági és társadalmi mutatók tükrében. Doktori (PhD) értekezés. Szent István Egyetem, Gödöllő
13. Paulovics A (2002) Állatvédelem az EU jogharmonizáció tükrében. Virtuóz, Budapest
14. Vetter S, Ózsvári L (2019) A zoofília megítélése és büntetőjogi szabályozása tizenöt európai országban. Magy Állatorvosok Lapja 141:759–768
15. Vetter S, Ózsvári L, Boros A (2020) Protection of Animals in the Constitutions of the European Countries. PPBMK 8:170–189
16. Vetter S, Vasa L, Ózsvári L (2014) Economic Aspects of Animal Welfare. APH 11:119–134
17. Lorászko G, Rácz B, Gerencsér F, Ózsvári L (2021) Az ügyészség tapasztalatai az állatkínzás vádjával indult bírósági eljárások során Magyarországon. Magy Állatorvosok Lapja 143:165–172
18. Tilki K (2017) Az állatkínzás büntetékiszabási gyakorlata. In: Kutatási eredmények 2017: (Lezárult kutatások összefoglalói). Országos Kriminológiai Intézet, Budapest, pp 19

Közlésre érk.: 2021. jún. 6.